

του Τζόναθαν Τζόουνς*

Να μην ξεχνάμε πως η Ευρώπη γεννήθηκε στην Ελλάδα. Όπως κι αν το δει κανείς, η ιδέα της Ευρώπης ως κοινού πολιτιστικού χώρου, πηγάζει στην αρχαία Ελλάδα.

Κατ' αρχήν οι Έλληνες ήταν ο πρώτος λαός που αυτοπροσδιορίστηκε ως «δυτικός» -κατ' αντιπαράθεση προς τους «ανατολικούς». Οι ξεχωριστές πόλεις-κράτη της αρχαίας Ελλάδας ενοποιήθηκαν και ανακάλυψαν την κοινή τους εθνικότητα όταν αναγκάστηκαν να

πολεμήσουν κατά της περσικής αυτοκρατορίας, και τα αριστουργήματα του κλασικού ελληνικού πολιτισμού ξεχειλίζουν από αυτήν την αίσθηση της κοινής εθνικότητας. Ο Παρθενώνας, που δεσπόζει ένδοξος στη σύγχρονη Αθήνα (αν και τα καλύτερα γλυπτά της ζωφόρου και των αετωμάτων του βρίσκονται στο βρετανικό μουσείο), ανεγέρθη ως σύμβολο της αθηναϊκής και πανελλήνιας αναγέννησης, αφού ο περσικός στρατός είχε ισοπεδώσει τα οικοδομήματα πως έστεκαν ως τότε πάνω στον οχυρωμένο ιερό λόφο της Ακροπόλεως.

Όταν μετά το 2001 ορισμένοι αναφέρονταν στον «πολιτιστικό πόλεμο» μεταξύ δύσης κι Ισλάμ, έγινε πολύ της μόδας να αξιοποιείται αυτή η ελληνική κατασκευή της πρώιμης ευρωπαϊκής ταυτότητας, σε αντίστιξη με την ανατολή. Και δεν υπάρχει αμφιβολία πως η ίδια αίσθηση σημάδεψε την ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας και τον νεοελληνικό εθνικισμό που αναζωπυρώθηκε στον πόλεμο κατά της οθωμανικής κυριαρχίας, όταν ο Βύρων (Byron) θυσίασε τη ζωή του στο βωμό της ελληνικής ανεξαρτησίας, ενώ ο Ντελακρουά (Delacroix) της αφιέρωνε την οργιαστική του φαντασία.

Σήμερα, η δυτική αποδόμηση κλίνει στη υπερβολή. Αλλά η αλήθεια είναι πως η Ελλάδα ήταν πράγματι διαφορετική από όλα τα κράτη και τους πολιτισμούς που την περιτριγύριζαν, και πως τα επιτεύγματά της καθόρισαν την ιδιαίτερη «ευρωπαϊκή» κοσμοαντίληψη. Οι ελληνικές λογοτεχνικές και εικαστικές δομές διαμόρφωσαν την Ευρώπη πολύ περισσότερο από ότι τις άλλες ηπείρους. Το γυμνό στην τέχνη επί παραδείγματι, κατείχε κατά τη διάρκεια της αναγέννησης την ίδια περίοπτη θέση που είχε στην αρχαία Αθήνα. Ακόμα και η ελληνική μυθολογία και οι θεοί της επιβίωσαν κατά τη διάρκεια του χριστιανισμού και κόσμησαν τα μέγαρα της Ευρώπης. Η δραματουργία επιβίωνε και καλλιεργούνταν από το Σοφοκλή ως τον Σέξπιρ (Shakespeare).

Οι Ευρωπαίοι ανακαλύπτουν ξανά και ξανά τις ελληνικές τους ρίζες, από τις μεταφράσεις του Πλάτωνα από τον Μαρσίλιο Φιτσίνο (Marsilio Ficino) ως τις απεικονίσεις του Μινώταυρου από τον Πικάσο (Picasso).

Αλλά σήμερα, που η Ελλάδα σπιλώνεται και οι προσπάθειές της να αποκαταστήσει τη δημοκρατία, μια ακόμα σπουδαία δημιουργία της αρχαίας Αθήνας, θεωρούνται «απειλή κατά της ευρωζώνης», η ένδοξη παράδοση της ελληνικής Ευρώπης έχει συρρικνωθεί σε αλλεπάλληλες (και δυστυχώς ολοένα ακριβέστερες) αναφορές στην «ελληνική τραγωδία».

Σε τι θλιβερούς καιρούς ζούμε!

Και η Ελλάδα έπλασε την Ευρώπη: η πολιτιστική κληρονομιά ενός έθνους σε κρίση

Συντάχθηκε από τον/την Μάνος Στεφανάκης
Δευτέρα, 09 Ιανουάριος 2012 21:12

*Ο Jonathan Jones είναι καλλιτεχνικός συντάκτης της «γκάρντιαν»

Πηγή